

ARTUR RAKOWICZ

**„PROBLEM FAŁSZERSTWA FOTOGRAFII W ŚWIETLE PRAWA
AUTORSKIEGO I KARNEGO:
AUTENTYCZNOŚĆ, PODRABIANIE, ŚRODKI OCHRONY PRAWNEJ”**

UNIwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

SPIS TREŚCI

1. Wprowadzenie.....
 2. Prawa autorskie twórcy do fotografii.....
 3. Klasyfikacja rodzajów fałszerstw fotografii.....
 4. Fałszerstwa fotografii analogowej (tradycyjnej).....
 5. Sankcje karne.....
 6. Podsumowanie.....
 7. Bibliografia.....
-

1. Wprowadzenie.

Falszowanie fotografii jest tak samo stare jak sama fotografia. Fotografia w postaci, w jakiej funkcjonuje obecnie powstała na przełomie XIX i XX wieku. Wcześniej nie była uważana za przedmiot twórczości artystycznej lecz za rzemiosło. Fotografia różni się jednak diametralnie od innych utworów. Po pierwsze, wytworem ludzkiego intelektu nie jest treść samej fotografii lecz sposób uchwycenia zastanej rzeczywistości. Po drugie, by fotografia mogła zaistnieć musi bezwzględnie zostać utrwalona w postaci negatywu, pozytywu czy też pliku cyfrowego. Po trzecie wreszcie, fotografia jest bardzo cennym nośnikiem informacji i emocji gdyż sceny, które dokumentuje z zasady są niepowtarzalne i niemożliwe do ponownego zaaranżowania. Powyższe cechy czynią z fotografii niezwykle cenne medium. W połączeniu z niemal nieograniczonym dostępem do zdjęć w formacie cyfrowym czyni to fotografię powszechnym obiektem nieuprawnionego użytku i modyfikacji. W przypadku fotografii cyfrowej, fałszerstwo może pozostać zupełnie niezauważona. Nowoczesne metody pozwalają przekształcić fotografię nie pozostawiając wyraźnego śladu ingerencji. Co na to prawo autorskie i prawo karne? Prawo autorskie chroni integralność utworu oraz roszczenia twórcy co do wytworu. Generalnie, w czasach obecnych tendencja obejmowania ochroną zmierza w kierunku tzw. Doktryny *Kleine Munze*. Obejmuje się coraz to mniej wartościowe dzieła spełniające ustawowe przesłanki zakwalifikowania ich jako utwór prawa autorskiego. Prawo autorskie kompleksowo reguluje przypadki i formy wykorzystania cudzego dzieła. W stosunku do fotografii można mówić o dziełach zależnych, inspirowanych, przedruku reporterskim, prawie cytatu i kilku innych formach. Wykroczenie podczas korzystania z fotografii poza którąś z powyższych form stanowi naruszenie prawa autorskiego. Niewątpliwie fałszerstwem fotografii można nazwać ingerencje w nienaruszalną kompozycję gotowej fotografii lub negatywu bez zgody jej właściciela oraz wprowadzenie do utworu elementów własnych a następnie opublikowanie, często pod nazwiskiem osoby fałszującej. Inną formą fałszerstwa może być tzw. Kolaż czyli zespolenie elementów dwóch fotografii w jedno. Wszystkie formy fałszerstwa postaram się omówić w niniejszej pracy. Jeśli chodzi natomiast o zakres oddziaływania prawa karnego na omawiane zagadnienie, to sama ustawa *Kodeks karny* dotyczy w swej materii głównie przestępstw popełnianych przeciwko mieniu. Mieniem w rozumieniu *Kodeksu cywilnego* jest „własność i inne prawa majątkowe”. Z samej definicji odczytać można, że *de facto* przestępstwa przeciwko mieniu dotyczą jedynie przedmiotów materialnych, natomiast utwór jest wytworem niematerialnym utrwalonym na materialnym

nośniku. Z tego też powodu sama ustawa *O prawie autorskim i prawach pokrewnych* zawiera w sobie przepisy karne i to właśnie głównie do nich będą się odwoływał.

2. Prawa autorskie twórcy do fotografii.

Polski system prawny przewiduje dualistyczny model ochrony praw autorskich. Jest to rozwiązanie oparte na romańskim systemie prawnym występującym m. in. we Francji, Włoszech i Hiszpanii. W przeciwieństwie do systemu germańskiego, w którym prawa autorskie osobiste i majątkowe niejako zlewają się w jedną całość, w polskim systemie prawnym istnieją one niezależnie od siebie i obejmują zupełnie inny zakres uprawnień. W znikomych przypadkach takich jak np. uprawnienie z tytułu *Droit de suite* pomiędzy ich wzajemnym współistnieniem zachodzą zależności. Osobiste prawa majątkowe są niezbywalne, nieograniczone w czasie i zawsze przysługują twórcy. W skład osobistych praw majątkowych wchodzi prawo do oznaczania dzieła nazwiskiem twórcy, prawo do kontrolowania korzystania z fotografii, do pierwszej publikacji oraz do integralności fotografii. Z perspektywy fałszerstwa fotograficznego niezwykle istotne są uprawnienia do oznaczania fotografii nazwiskiem twórcy oraz do zachowania fotografii w niezmienionej postaci. Niezależnie od osoby właściciela egzemplarza czy też odbitki, autor może w każdym przypadku sprzeciwić się nieuprawnionej przeróbce fotografii korzystając ze swego niezbywalnego uprawnienia. Zakres uprawnień autora – posiadacza autorskich praw osobistych w zakresie zapobiegania nadużyciom fotografii zawarty jest w art. 79 ustawy *O prawie autorskim i prawach pokrewnych* z 1994r. I tak, autor, w przypadku wykrycia fałszerstwa może żądać w szczególności zaniechania naruszeń integralności fotografii i usunięcia skutków tych naruszeń. Ponadto, przepis wprowadza pewne sankcje materialne w postaci możliwości żądania zadośćuczynienia oraz przekazania środków na wskazany cel społeczny. Zadośćuczynienie jest podyktowane faktem, iż twórczość autorska i wynalazcza, zgodnie z art. 23 *Kodeksu cywilnego* zaliczana jest do dóbr osobistych, obok dobrego imienia, wizerunku itp. W przypadku naruszenia dóbr osobistych, pokrzywdzony może domagać się właśnie zadośćuczynienia, w przeciwieństwie do naruszenia interesów.

Jeśli chodzi o autorskie prawa majątkowe, które mogą, choć wcale nie muszą przysługiwać twórcy fotografii, ich ochrona kształtuje się podobnie, lecz same roszczenia wobec fałszerza fotografii oparte mogą zostać na nieco innych podstawach. Jeśli chodzi o uprawnienia posiadacza autorskich praw majątkowych to decyduje on przede wszystkim o

utrwaleniu utworu, powielaniu utworu, jego rozpowszechnieniu, obrocie egzemplarzem utworów oraz wystawianiu w miejscach publicznych. Z punktu widzenia nadużyć w postaci fałszerstwa autorskie prawa majątkowe nie mają wielkiego znaczenia. Nastawione są one w większym stopniu na ochronę egzemplarza i interesów ekonomicznych ich właściciela. Same fałszerstwo fotograficzne nierzadko służy osiągnięciu korzyści majątkowych przy pomocy manipulacji fotografią, jednakże, jak pokazują przypadki takich fałszerstw, zazwyczaj mają one służyć wywarciu określonego wrażenia na odbiorcach i wprowadzenia ich w błąd.

Powyżej bodaj najslawniejsza fotografia przez wielu uważana za fotograficzną mistyfikację. Fotografia autorstwa Roberta Capa wykonana 5 września 1936r. przedstawia Federica Garciię –żołnierza podczas wojny domowej w Hiszpanii. Zdaniem wielu, przyjęta przez Garciię poza i cała sytuacja zostały upozorowane.

Posiadacz autorskich praw majątkowych dysponuje szeregiem roszczeń służących zapobieganiu nadużyć. Zgodnie z art. 79 ustawy *O prawie autorskim i prawach pokrewnych*, uprawniony może:

1. Żądać zaniechania naruszeń. W przypadku praw majątkowych nie dotyczy to będzie ingerencji w fotografię a jedynie ewentualnego nieuprawnionego obrotu fotografią, powielania czy też wystawiania w miejscach publicznych.

2. Żądać usunięcia skutków naruszeń. W przypadku nieuprawnionej edycji fotograficznej, w odniesieniu do praw autorskich majątkowych nie znajdzie ono zastosowania.
3. Żądać naprawienia wyrządzonej szkody. W tym przypadku wyrządzona szkoda może polegać jedynie na nieuprawnionym obrocie fałszywymi egzemplarzami czy też odbitkami fotografii.

3. Klasyfikacja rodzajów fałszerstw fotografii.

Definicję ustawową fałszerstwa odnaleźć można w art. 270 *Kodeksu karnego*. Stanowi on, iż fałszerstwem nazywamy podrobienie lub przerobienie dokumentu w celu użycia go za autentyczny. Kwestia autentyczności i oryginalności dotyczy również dzieł sztuki, w tym także fotografii. W potocznym znaczeniu „fałsz” oznacza kłamstwo, obłudę, oszustwo, podrobienie. Nauka wyróżnia i klasyfikuje dwa rodzaje fałszu: materialny i intelektualny. Fałsz materialny to inaczej fabrykacja – podrobienie lub przerobienie. Fałsz intelektualny ma związek z oświadczeniem woli – występuje wówczas gdy ktokolwiek poświadcza nieprawdę. Przedmiotami, które najczęściej ulegają sfalszowaniu są dokumenty oraz dzieła sztuki. Dzieje się tak ponieważ przedmioty te posiadają same w sobie dużą wartość, lub też odpowiednio sfabrykowane pozwalają ich posiadaczowi uzyskać dodatkowe, nienależne mu uprawnienia czy też zwolnienie z obowiązku. Tak więc najczęstszą pobudką z jakiej dochodzi do nieuprawnionego przerabiania przedmiotów autentycznych jest uzyskanie korzyści materialnej. W przypadku fotografii powód ten występuje stosunkowo nieczęsto.

Sama fotografia pełni zazwyczaj funkcje ekspresywne lub informacyjne. W przypadku pierwszej z nich, modyfikacja fotografii ma na celu wywołanie określonego wrażenia u widza. Zmiana kompozycji powinna oddziaływać na psychikę i prowadzić do określonych reakcji intelektualnych. Nierzadko, z banalnej fotografii można uzyskać zadowalający efekt, który przykuwa wzrok na dłużej. W przypadku funkcji informacyjnej fotografii, sama modyfikacja ma na celu wprowadzenie odbiorcy w błąd. Jak pokazuje historia, ingerencja w fotografię reporterską ma zazwyczaj podłoże propagandowe. Nagminnie nadużywano retuszu w krajach totalitarnych, jak również chociażby podczas kampanii prezydenckich kolejnych w USA.

Poniżej fotografia autorstwa Charlesa Ebbetsa pt. „Lunch atop a skyscraper” przedstawiająca robotników jedzących lunch i siedzących na belce wieżowca Rockefeller Center w Nowym Jorku. Zdaniem większości ekspertów, fotografia ta jest falsyfikatem. Świadczy o tym niewątpliwy spokój robotników siedzących kilkaset metrów nad ziemią oraz zastanawiająca, jasna poświata wokół postaci – zostały one najpewniej wklejone z innego zdjęcia.

Jeśli chodzi o klasyfikację fałszerstw fotograficznych, najprostszym rodzajem nadużycia jest sfalszowanie autorstwa fotografii. Jak już wcześniej podniesiono, do uprawnień z tytułu autorstwa należy zaliczyć bezwzględny obowiązek oznaczania autorstwa. Dozwolone jest umieszczanie fotografii w rozmaitych publikacjach, lecz jedynie na zasadach prawa cytatu, z podaniem autora. Ponadto, można używać fotografii do własnych celów na zasadach użytku osobistego. Dozwolony jest również przedruk fotografii reporterskiej, również z podaniem autorstwa.

Innym przypadkiem podrabiania fotografii jest tworzenie egzemplarzy nieoryginalnych. Ustawa *O prawie autorskim i prawach pokrewnych* definiuje wprost przy okazji instytucji *Droit de suite* co należy rozumieć za oryginalny egzemplarz fotografii. Jest nim egzemplarz stworzony osobiście przez autora lub stworzony przez inną osobę a

zatwierdzony przez autora. Co za tym idzie, w obrocie mogą pojawić się egzemplarze fotografii które zdecydowanie nie są oryginałami. Dotyczy to jedynie fotografii analogowej gdyż w przypadku zdjęć cyfrowych nie występuje pojęcie oryginału – każda fotografia cyfrowa może występować na nieskończenie wielu nośnikach i można ją będzie uznać za oryginalną. Pod rządami poprzednich ustaw o prawie autorskim, czyli przed 1994r. paradoksalnie łatwiej było rozpoznać oryginalne egzemplarze fotografii. Istniał wówczas wymóg oznaczania fotografii zastrzeżeniem prawa autorskiego. Zastrzeżenie dokonywał zawsze autor w dowolnej postaci, najczęściej w formie pieczętki na rewersie fotografii. Istniał dominujący pogląd, iż zastrzeżenia należało dokonywać na wszystkich odbitkach, jak również na negatywie fotograficznym. Stąd łatwo można było dojść do wniosku, iż jeśli istnieje odbitka posiadająca zastrzeżenie prawa autorskiego oraz współistnieje odbitka bez takiego oznaczenia, wówczas ta druga jest najpewniej falsyfikatem i nie pochodzi od twórcy. Jeśli chodzi o kwestie praktyczne, niewątpliwie oryginalne egzemplarze posiadają znacznie większą wartość niż falsyfikaty i kopie i są bardziej pożądane na rynku obrotem dzieł sztuki.

Niezwykle interesująca i rozległą formą fałszerstwa fotografii jest fotomontaż. Zabieg fotomontażu polega na zazwyczaj nieuprawnionej ingerencji w kompozycję fotografii polegającej m.in. na:

1. Dodaniu elementów z innej fotografii,
2. Dodanie poprzez domalowanie lub dorysowanie elementów nowych,
3. Usunięcie niektórych elementów z kompozycji fotografii,

Jeśli chodzi o prawne aspekty fotomontażu to w zasadzie jest on dozwolony w przypadku udzielenia zgody przez samego twórcę. Ustawa o *Prawie autorskim i prawach pokrewnych* dopuszcza tworzenie dzieł zależnych na podstawie już istniejących za zgodą autora. W wypadku braku udzielenia takiej zgody lub zdecydowanej odmowy, każda ingerencja w treść fotografii i wykorzystanie tak zmienionej kompozycji będzie falsyfikatem i podstawą do wystąpienia z roszczeniami przeciwko nieuprawnionemu użytkownikowi.

Innym rodzajem fałszowania fotografii jest jej nieuprawnione użycie poprzez tworzenie kolaży i mozaik. Taki zabieg polega w dużej mierze na zaczerpnięciu z wielu fotografii poszczególnych elementów oraz umieszczenie ich w jednym utworze. W ten sposób tworzy się kontekst, który w rzeczywistości byłby nigdy niemożliwy. Oczywiście, poza naruszeniem

praw autorskich osobistych poprzez modyfikację, naruszyć można w ten sposób prawa majątkowe poprzez opublikowanie, również prawo do dobrego imienia i wizerunku – w przypadku gdy czyjaś postać pojawi się w otoczeniu lub kontekście, który może nadszarpnąć jej reputację w społeczeństwie.

Powyższa fotografia przedstawia fotomontaż – kolaż fotografii. Zdjęcie należy do kampanii reklamowej firmy Benetton. Światowi przywódcy, znani ze wzajemnej niechęci zostali ukazani podczas fikcyjnych pocałunków. Po ostrej i natychmiastowej reakcji władz rządowych i kościelnych kampanii reklamowej zaniechano. Godziła ona niewątpliwie w dobre imię osób przedstawionych i ukazywała je w świetle, w którym zapewne nie chcieliby być pokazywani.

Ostatnią formą fałszowania fotografii jest zmiana oznaczenia daty, kiedy została wykonana. Niegdyś powszechne i wręcz wymagane przez prawo autorskie było oznaczenie fotografii datą jej wykonania. Dziś jest to zabieg nieczęsto spotykany. Zmiana daty wykonania fotografii ma duże znaczenie. Po pierwsze, może odwrócić całkowicie kontekst sytuacyjny uchwycony na zdjęciu. Bardzo łatwo jest w ten sposób wprowadzić w błąd odbiorcę. Po drugie, fałszowanie daty wykonania ma często znaczenie dowodowe podczas postępowania przed sądem. Chociażby, najbardziej prozaiczna sytuacja gdy skierowano oskarżenie przeciwko podejrzanemu na podstawie fotografii wykonanej w pobliżu miejsca zdarzenia, opatrzonej datą, w której doszło do przestępstwa. W rzeczywistości rzekomo

podejrzany faktycznie znajdował się w okolicy jednakże w zupełnie innym dniu. Zatem, dochodzi tutaj do kolejnej sankcji powiązanej z posługiwaniem się fałszywymi fotografiami – fabrykowaniem i posługiwaniem się fałszywymi dowodami przed sądem. Sankcje za posługiwanie się fałszywymi dowodami w celu wszczęcia przeciwko innej osobie postępowania przewiduje art. 235 kodeksu karnego.

Poniższa fotografia przedstawia Stalina i Berię. Zdarzenie jest jak najbardziej autentyczne. Jednakże, w celu sfabrykowania fotografii i wywołania określonego wrażenia, zmieniono podpis, w tym datę na 10 kwietnia 1940r. (70 lat przed katastrofą smoleńską). Podpis fotografii ma sugerować, iż Stalin sadi drzewo w lesie, w którym siedemdziesiąt lat później rozbił się samolot z polskim prezydentem. W rzeczywistości jest to pamiątkowa fotografia Stalina z wypoczynku w Soczi z 1933r.

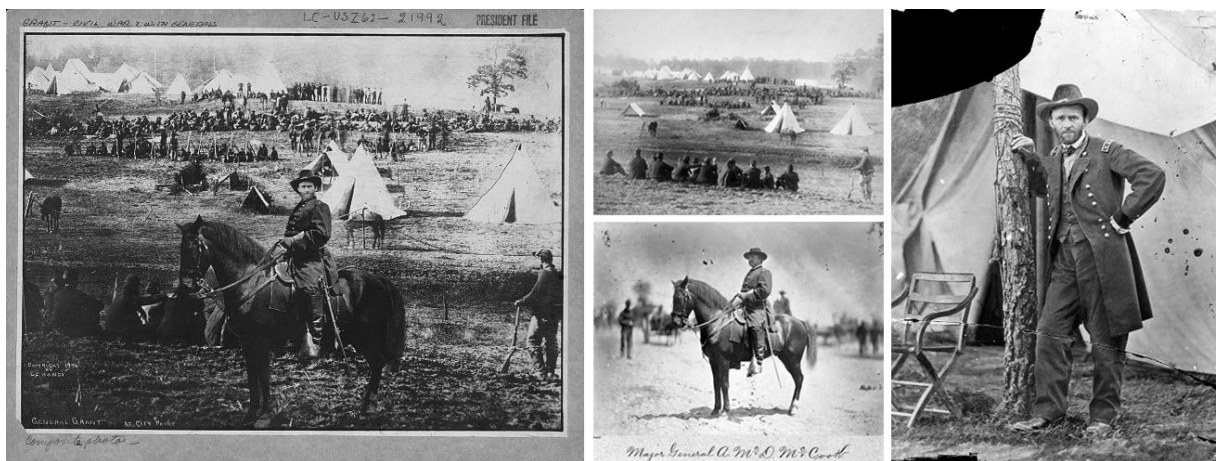

4. Falszerstwa fotografii analogowej - tradycyjnej.

Tradycyjna fotografia analogowa narodziła się w obecnym kształcie w latach trzydziestych XIX wieku. Od samego początku fotografia analogowa była niejako dwuetapowa. Obraz utrwalano przy pomocy światła na światłoczułym materiale, który stanowił tzw. negatyw. Negatyw stanowi odzwierciedlenie utrwalonego obrazu, z tym, że w odwróconej kolorystyce. Sam negatyw niewątpliwie stanowi utwór i jest chroniony prawem autorskim. Nie sposób obronić tezy, iż jedynie finalna postać fotografii w postaci pozytywu

stanowi utwór w prawie autorskim. To za sprawą wielkich prawników i kodyfikatorów takich jak J.J. Litauer i J. Błeszyński dostrzeżono rolę negatywu. Sam pozytyw, zdaniem tego ostatniego, stanowi odrębny od negatywu utwór. Dzieje się tak ponieważ, nawet jeśli przyjąć hipotezę, iż negatyw stanowi niedokończony pozytyw, wówczas ów negatyw jest i tak utworem, gdyż art. 1 pkt. 3 ustawy z 1994r. *o Prawie autorskim i prawach pokrewnych* ustanawia również ochronę dla dzieł nieukończonych. Ponadto, sam negatyw może być poddany przeróbce przez inną osobę, co sprawia, że mamy do czynienia z utworem zależnym (tylko w przypadku jeśli zgodę wyrazi na to twórca). Taka przeróbka może zostać dokonana umyślnie, w celu zaszkodzenia interesom właściciela. Wówczas nosi ona miano właśnie fałszerstwa.

Metody fabrykowania kliszy należą do niezwykle prostych i prymitywnych. Przy użyciu nożyczek i specjalnego kleju można dokonać przeniesienia niektórych elementów fotografii do innego zdjęcia. Można również, mieszając odpowiednie odczynniki, zmienić kolorystykę fotografii lub nawet usunąć pewną jej część. Bardzo popularnym i prostym zabiegiem jest czynność kadrowania. Pozwala ona na ukazanie całkowicie innego fragmentu fotografii poprzez wycięcie elementów niechcianych. Często prowadzi to do zmiany kontekstu fotografii i jest skutkiem roszczenia autora o zaniechanie, usunięcie skutków naruszeń, przeprosiny bądź zadośćuczynienie.

Powyższa fotografia generała Granta z czasów wojny secesyjnej (po lewej) została złożona metodą wycięcia z trzech fotografii po prawej. Efekt z lewego zdjęcia byłby niemożliwy do uzyskania w warunkach polowych. Zdjęcie miało niewątpliwie charakter propagandowy i służyło niewątpliwie poprawieniu morale w szeregach wojsk Północy.

5. Sankcje karne

Jak już wspomiano w początkowej części pracy, prawo karne odnosi się do fałszerstw fotografii lecz nie wprost poprzez przepisy wyrażone w ustawie *Kodeks karny*. Sam kodeks karny przewiduje w art. 270 przestępstwo fałszerstwa dokumentu. Definicję dokumentu stanowi kodeks karny: "Dokumentem jest każdy przedmiot lub zapis na komputerowym nośniku informacji, z którym związane jest określone prawo, albo który ze względu na zawartą w nim treść stanowi dowód prawa, stosunku prawnego lub okoliczności mającej znaczenie prawne" Jak łatwo wyczytać z podanej definicji, nie mieści się w jej zakresie pojęcie dzieła sztuki ani fotografii, ani nawet utworu w rozumieniu prawa autorskiego. Prawo karne i wspomniany przepis dotyczą tak na prawdę przedmiotów materialnych. generalnie rzecz biorąc, cały *Kodeks karny* odnosi się do przestępstw nie przeciwko własności intelektualnej lecz przeciwko własności przedmiotów rozumianych jako rzecz.

Przepisy kodeksu karnego dotyczyć mogą jedynie egzemplarze utworów, nie zaś samego zamysłu twórczego w nich ukrytego. Przestępstwa, takie jak kradzież, przywłaszczenie czy zniszczenie cudzego mienia dotyczą jedynie poszczególnych odbitek fotografii. Sama wartość odbitki liczonej jako suma wartości materiałów i pracy może być niewielka. Z drugiej strony wartość twórcza ukryta w fotografiach posiadać może dużo większą wartość, wielokrotnie przewyższającą własność materiałów.

Przepisy karne zawarte są również w *ustawie o prawach autorskich i pokrewnych*. W tym przypadku odnoszą się one do utworów i twórczości, nie zaś do samych egzemplarzy. W art. 115 ustawy przewidziano odpowiedzialność za podszycie się pod autorstwo cudzego dzieła. W przypadku fałszerstw ten przepis ma szczególne znaczenie gdyż z samego charakteru lub przeróbki fotografii wynika, iż osoba korzystająca publikuje cudze dzieło lub zapożyczenia pod swoim nazwiskiem. Następnie przewiduje się odpowiedzialność za nielegalne publikowanie i przerabianie utworu, w szczególności jego publiczne zniekształcanie. Można stwierdzić z całą pewnością, iż ów przepis znajduje zastosowanie w przypadku fałszowania fotografii. W szczególności dotyczy to jego przerabiania rozumianego jako modyfikacja treści oraz zniekształcanie czyli wypaczenie przesłania.

Ciekawą kwestią jest forma ścigania powyższych przestępstw. W pierwszym przypadku tj. art. 115 ustawy, należy wywnioskować, iż ściganie odbywa się z urzędu. Jeśli organy

odpowiedzialne za ściganie przestępstw tj. policja albo prokuratura powezmą podejrzenie, iż mogły zajść przesłanki ustawowe przestępstwa przywłaszczenia autorstwa lub zniekształcenia czy też nieuprawnionej przeróbki dzieła wówczas powinny podjąć niezbędne działania śledcze.

Z drugiej strony, w przypadku pozostałych przestępstw dotyczących utworów, takich jak chociażby nieuprawnione rozpowszechnienie, wówczas ściganie odbywa się na wniosek. Autor lub osoba posiadająca interes w ochronie dzieła powinien zgłosić organom ścigania podejrzenie popełnienia przestępstwa wraz z wnioskiem o ukaranie. Jednakże, w odniesieniu do plagiatów częściej znajdzie zastosowanie oskarżenie publiczne. W przypadku nieuprawnionej przeróbki utworu w grę wchodzi przepisy karne ustawy o prawie autorskim, natomiast w przypadku ingerencji i przywłaszczenia egzemplarza, znajdują zastosowanie przepisy kodeksu karnego. Ponadto, podmiotem uprawnionym do wytoczenia powództwa z tytułu naruszenia praw autorskich poprzez fałszerstwo czy plagiat jest organizacja zbiorowego zarządzania prawami autorskimi.

6. Podsumowanie

Podsumowując powyższe rozważania, należy wyciągnąć kilka daleko idących wniosków. Po pierwsze, utwory fotograficzne sfalszowane nie powinny podlegać przepisom karnym dotyczącym przedmiotów materialnych, lecz utworów. Odpowiedzialność za przywłaszczenie dotyczy jedynie sfery praw własności, natomiast jeśli chodzi o fałszerstwo to narusza ono autorskie prawa osobiste i majątkowe.

Drugim wnioskiem może być konkluzja, iż fotograficzne fałszerstwo jest niemal tak stare jak sama fotografia. Fotografia może zostać wykorzystana zarówno do oddziaływania na psychikę odbiorcy, jak i do czystych funkcji informacyjnych. W obydwu przypadkach modyfikacja takiej fotografii pełni określone funkcje. W przypadku funkcji ekspresywnej fałszerstwa, nowo powstałe zdjęcie ma wywoływać na odbiorcy pewną z góry założoną reakcję. W przypadku fałszowania zdjęć reporterskich celem jest wprowadzenie odbiorcy w błąd co do faktów, które dana fotografia przedstawia. Niezwykle istotną cechą fotomontaży czyli fałszowanych fotografii jest funkcja propagandowa. Szczególnie w systemach totalitarnych oraz w czasie wielkich konfliktów modyfikowane fotografie przedstawiające wodzów i bohaterów miały zagrzewać żołnierzy do walki.

Niezwykle ważką i aktualną kwestią pozostaje fałszowanie fotografii cyfrowej. Obecnie stosuje się tzw. DRM (*Digital rights management*) czyli zabezpieczenia plików przed niepowołanym użytkowaniem. Mimo tego, niezwykle prosto jest uzyskać cudzą fotografię i obejść przywołane zabezpieczenia. Niekiedy nawet wnikliwa analiza przy użyciu specjalistycznego sprzętu komputerowego nie jest w stanie wykryć zaistniałych modyfikacji.

7. Bibliografia

- Barta J. (red.), *System prawa prywatnego*, t. 13, Prawo autorskie, Warszawa 2003
- Barta J., Czajkowska-Dąbrowska M., Cwiakalski Z., Markiewicz R., Traple E., *Komentarz do ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych*, wyd. II, Warszawa 2001
- Barta J., Markiewicz R. (red.), *Prawo autorskie a postęp techniczny*, Kraków 1999
- Ferenc-Szydełko E., *Kształtowanie się praw autorskich do utworu fotograficznego*, ZNUS, Roczniki Prawnicze 1999, nr 11
- Golat R. *Prawo autorskie i prawa pokrewne*, Warszawa 1999
- Grzeszak T., *Droit de suite w prawie autorskim*, ZAIKS, Warszawa, 1991r.
- Grzybowski S., Kopff A., Serda J., *Zagadnienia prawa autorskiego*, Warszawa, 1973
- Jezioro J., *Utwór fotograficzny i jego rodzaje w świetle ustawy o prawie autorskim*, Acta Universitatis Vratislaviensis, nr 21 z 1990
- Karpowicz A., *Konstrukcje prawne w dziedzinie ochrony twórczości fotograficznej*, Refleks 1971 nr. 17/18
- Michalski B., *Fotografia jako przedmiot prawa autorskiego*, Refleks 1969, nr 10
- Michalski B., *Tylko prasowa czy także twórcza*, Refleks 1969, nr 11
- Szaciński M. *Fotografia w prawie autorskim*, NP 1982, nr 5-6